

1760 10 102

31333

ТЗ(29к-44р)51-43

до бібліотеки Шевченка
напр. в-ва
(293) август.

1239

ОСИП ГЕРМАЙЗЕ

З ІСТОРІЇ СЕЛЯНСЬКИХ ХВИЛЮВАНЬ ТА НАРОДНИЦЬКОЇ ПРОПАГАНДИ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ 70 РР.

До споминів Ол. Ол. Русова.

Дуже показним і важливим гніздом розвитку народництва на Україні була, безперечно, Чернігівщина. Тут організовувався гурток з братами Жебуньовими на чолі („сенжебуністи“, як їх іронічно називано в швайцарських колах революційної інтелігенції з Росії), тут провадив свою пропаганду Стефанович з Франжолі і низка інших більш і менш визначних народників, як от приміром Трезвінський, що про нього недавно подав цінні матеріали С. Буда („Україна“, 1926, кн. IV).

Тут на Чернігівщині робив спроби серед селянства працювати і Ол. Ол. Русов, молодий захоплений ідеєю українського відродження діяч.

Про народницький рух на Чернігівщині ми маємо небагато зібраного матеріалу.

Перед істориками революційного українського руху велика задача прослідити народницькі гуртки на Чернігівщині, установити їх діяльність, з'ясувати вплив їх на селянське населення, зрештою вяснити ті взаємовідносини, що були між народниками, з одного боку, та лібералами чернігівськими, яких чимало було серед місцевого поміщицтва, з другого боку.

В цій замітці ми подаємо деякий матеріал, відшуканий нами в чернігівських архівах. Він освітлює трохи поставлені тут питання, а zarazом додає кілька подробиць до політичних митарств, так барвисто розповідених покійним Олександром Олександровичем.

Події, що її описують наші документи, сталися у червні—липні 1879 р.

11 липня цього року повітовий ніженський ісправник писав чернігівському губернаторові дуже тривожні чутки про неспокій серед селянства. „В прошлом июне месяце—оповідав він,—в некоторых селах Мринской волости между населением разнесся слух, что крестьяне, работающие у помещиков, будут закрепощены за ними. Слух этот не имел серьезных последствий и ограничивался наиболее крупным случаем ухода нескольких женщин с работ на огороде в имени г-жи Забело в с. Кукшине; которые, по разяснении им местным старшиною всей нелепости подобных толков, тогда же возвратились к своим занятиям—и порядок более не нарушался“.

Слідство в цій справі, що його ісправник доручив зробити приставу, дало деякі імена винувників ширення непевних чуток.

Пристав, що мав директиви відшукати „виновного в распространении... слухов... и обнаружить причины появления оных“, доносив, що „в первоначальных рассказах о закрепощении обвиняется житель с. Кукшина бессрочно-отпускной рядовой Никифор Захаров Король.—Относительно же причин, если не безусловно порождающих различные толки в народе, то во всяком случае много способствующих к возбуждению оных,—ісправник вважав за свій обов'язок—указати на следующее обстоятельство: по постановлению нежинского Земского Собрания о составлении статистического описания уезда в конце прошлого года приглашенным Земством дворянином Русовым начали собираться в уезде потребные для того сведения. Время избранное Земством для исполнения этого труда по многим причинам оказывается крайне неудачным. В виду распускаемых в на-

